

Saxån-Braåns vattenråd

SE-26180 Landskrona, Stadshuset, Drottninggatan 7
Tel 0418 - 47 00 00
Vattenrådet – Saxån-Braåns Vattenråd (saxan-braan.se)

Datum: 2025-02-10
Handläggare: Anna Sahlgren

Verksamhetsberättelse för Saxån-Braåns vattenråd 2024

Styrelseledamöter 2024

Ordinarie	Representerar
Agneta Björk Linné (ordf.)	Landskrona stad
John Fidler	Eslövs kommun
Anders Lindvall	Kävlinge kommun
Mats Hannander	Svalövs kommun
Niklas Persson	NSVA
Bengt Hellerström	LRF
Alexander Hess	Sportfiskarna
Ulf Trolle	Jordägarna
Lars-Olov Strand	Naturskyddsföreningen Eslöv
Ersättare	Representerar
Rune Granqvist	Landskrona stad
Jimmy Runesson	Kävlinge kommun
Per Anders B Nilsson	Eslövs kommun
Annelie Johnsson	Svalövs kommun
Sofia Jezek	NSVA

Stämmorepresentater 2024

Ordinarie	Representerar
Elvir Mesanovic	Landskrona stad
Sofia Lindblom	Kävlinge kommun
Mattias Larsson	Eslövs kommun
Stefan Pettersson	Svalövs kommun
Hanadi Makie	NSVA
Bengt Hellerström	LRF
Alexander Hess	Sportfiskarna
Ulf Trolle	Jordägarna
Lars-Olov Strand	Naturskyddsföreningen Eslöv
Ersättare	Representerar
Aqba Ar-Rawi	Landskrona stad
Markus Nordqvist	Kävlinge kommun
Linnea Ornstein	Eslövs kommun
Anders Malmros	Svalövs kommun

Adjungerande tjänsteperson 2024

Tjänsteperson	Representerar
Adam Bahr	Landskrona stad
Patrik Lund	Kävlinge kommun
Annika Söderman	Eslövs kommun
Linn Svensson Renström	Svalövs kommun
Pardis Pirzadeh	Länsstyrelsen Skåne

Möten inom vattenrådet

Vattenrådet har under året haft två ordinarie styrelsemöten, två extrainsatta styrelsemöten och årsstämman, som ägde rum på Kommunhuset i Kävlinge. Till ordförande i vattenrådet valdes Agneta Björk Linné och till föreningens revisor valdes Landskrona stads revisor. Medlemsavgiften för 2024 bestämdes till 246 783 kr/kommun.

Extrainsatt styrelsemöte 2024-01-23 för att besluta om tilldelning av konsult för recipientkontrollen och extrainsatt styrelsemöte 2024-06-18 hölls för att besluta om tilldelning av konsulttjänster för projekt samt om utredningarna för organisationsstruktur, valberedning, reparationsfond och medlemsavgift.

Arbetsgruppen som består av tjänstemän från medlemskommunerna har utöver styrelsesammanträdena haft fem arbetsgruppsmöten under 2024.

Samarbeten

Ett nytt samarbete har påbörjades under 2023 med WWF avseende ett modellprojekt fokus på att engagera markägare. Ansökan fick avslag och något nytt projekt med WWF har ännu inte påbörjats.

Under verksamhetsåret har Saxån-Braåns vattenråd varit med i Eslövs kunskapsråd för sjö- och vattendragsfrågor. Rådet startades efter kraftiga översvämningar i Eslövs kommun i januari 2024 och består av experter och forskare på vattenområdet. Målet med kunskapsrådet var att ta fram en åtgärdsplan för kommunen att hantera frågor kring översvämningar och klimatanpassning, på både kort och lång sikt.

Vattenrådet har ingått samarbete med Naturskyddsföreningens lokala kretsar i Landskrona och Svalöv för att motfinansiera LOVA-projekt. Naturskyddsföreningens kretsar har sökt projektbidrag "Tid för våtmark!" för att göra detta möjligt.

Exkursioner

Sedan 2010 har Naturifokus utfört exkursioner på uppdrag av Saxån-Braåns vattenråd. Under 2024 har totalt 582 elever och lärare från grundskolan deltagit i guidade exkursioner till olika våtmarker och åsträckor längs Saxån-Braån för att lära sig om vattenvård och Saxån-Braåns Vattenråds arbete. Sedan 2010 har totalt cirka 6145 personer deltagit.

Syftet med exkursionerna är att öka kunskapen om ån och förståelsen för de vattenvårdande åtgärder som görs längs ån hos de boende i avrinningsområdet. Detta underlättar i förlängningen framtida vattenvårdande åtgärder och bidrar till ett ökat intresse och engagemang för ån.

I verksamhetsplanen fanns 24 skolturer och pedagogerna strävar efter en jämn fördelning mellan de fyra kommunerna.

Naturguidningar

Under 2024 har åtgärdssamordnarna haft vattendragsvandringar i Landskrona längs Säbybäcken. Vandringarna är ett initiativ av Landskronas kommunikationsavdelning och riktade sig till allmänheten. Vandringarna hölls vid två tillfällen, en i början på september och en i slutet på maj. Åtgärdssamordnaren berättade om vattenrådet och arbetet i verksamheten, allmänt om våtmarker och dagvattenhantering samt vad som är speciellt med Säbybäcken, vilka restaureringar som gjorts och planeras i framtiden. Totalt deltog 35 personer på vandringarna.

Åtgärdssamordnare har deltagit i ett samarbete mellan Landskrona stad och Alléskolan. Syftet med samarbetet är att berätta om hur det är att arbeta i ett vattenråd. Den 14:e maj höll åtgärdssamordnare en håvning för en fjärdeklass. Skoleleverna fick lära sig om dagvattenhantering, livet i dammarna och Säbybäcken. Eleverna fick även följa med en miljöinspektör och följa dagvattnets väg och en

hälsoinspektör och göra mätningar i inomhusmiljö. De fick även gå en tipspromenad med frågor om vatten.

Den 16:e maj hölls en naturguidning för hushållningssällskapet längs Saxån och upp till Häljarps våtmark. Guidningen hölls tillsammans med Johan Thelander, fågelskådare för naturskyddsföreningen. Naturguidningen handlade både om fåglar, djur, vattendragen och vattenvård.

Åtgärdsarbete

Under 2024 har följande projekt genomförts:

- Svämplan, Saxån, nedströms Marieholm
- Ekologisk rensning, Örstorpsbäcken

Svämplanet nedströms Marieholm uppgår till omkring 2 ha längs Saxån i Svalöv och Eslövs kommun. Sträckan av ån har en sänkt basnivå, har tidigare varit innesluten och har en hög specifik flödeseffekt. Längs strandbrinken fanns mer eller mindre markanta rensvallar sedan tidigare rensningar. På grund av dessa faktorer visade sträckan på ökad erosion och näringstransport till vattnet. I projektet har dikeskanten fasats av, ca en meter, så att vattnet kan svämma på den västra sidan av ån. Ett aktivt svämplan gör att vattendraget får en naturligare profil och gör att vattenståndet kan variera på ett mer naturligt sätt. Åtgärden gör även att flödestopparna blir jämnare och vattnet saktar ner och har tid att renas. Längre upp på svämytan har två djupare delar skapats för att hålla vatten under majoriteten av året. Dessa mindre våtmarker på svämplanet gynnar bland annat insekter och groddjur. För bästa stabilitet och för att öka den biologiska mångfalden är slänterna flacka. En flack släntlutning gör även at våtmarken får en mer naturlig anslutning till omgivningen. Åtgärden anlades med LOVA-medel.

Åtgärdssamordnarna har även genomfört en ekologisk rensning av Örstorpsbäcken i Asmundtorp, där punktinsatser genomfördes för att ta bort pilträd i bäckfåran och där sedimentfickor rensades. Detta har gjorts på en sträcka av 450 meter.

Sammanlagt har 2 ha ny våtmarksyta anlagts under 2024. Totalt har vattenrådet haft en projektkostnad på ca 1 000 000 kr för slutförda projekt som till största delar har finansierats med LOVA.

Under året har även flera nya platser tillkommit som har hög prioritet i projektbanken. Dialogen med nyckelpersoner i avrinningsområdet fortgår och åtgärdssamordnarna har tagit kontakt med nya markägare och dikningsföretag.

Åtgärdssamordnaren har också varit involverade i flera rensningar där kommunen har majoritet för att bidra med juridiska kunskaper och för att ta hänsyn till ekologiska aspekter i rensningar av diken.

Vattenkontrollen

Vattenkontrollen har under 2024 utförts av Ekologigruppen enligt den upphandling som gjordes 2023.

För mer utförlig information om resultaten från 2024 års recipientkontroll se årsrapporten i Bilaga 2.

Upphandling av avtal

Vattenrådet har egna avtal som upphandlas genom Landskrona stad. Under verksamhetsåret 2024 har åtgärdssamordnare tillsammans med Landskrona stads upphandlingsenhet upphandlat och förnyat avtal.

Upphandling av ramavtal - Entreprenörsavtal

Tidigare ramavtal för entreprenörstjänster löper ut 2025-05-31. Avtalet avser grävarbeten vid anläggande/restaurering av våtmarker, bevattningsvåtmarker, svämplan, tvåstegsdiken samt biotopvård av vattendrag inom Saxån-Braåns verksamhetsområde. Uppdrag både i och utanför vattendrag. Under 2024 har ett nytt avtal tagits fram för genomförande av vattenvårdsarbete.

Avtalet är indelat i två delområden:

- Arbeten avseende åtgärder som görs **i vattendraget** exempelvis tvåstegsdiken, restaureringar av åfåran, svämplan.
- Arbeten avseende åtgärder som görs **utanför vattendraget** exempelvis våtmarker och bevattningsvåtmarker.

Upphandlingen publicerades 2024-12-13 – 2025-01-31 och omfattar totalt ca 12 miljoner på fyra år, uppskattat värde är ca 2 miljoner/år.

Arbetsgruppen poängsättning av muntliga presentationer av anbudsgivarna. Tilldelning sker under våren 2025.

Upphandling av ramavtal – Konsulttjänster

Under 2024 har vattenrådet upphandlat konsulttjänster för projektering av vattenvårdsåtgärder. Upphandlingsvärdet är på 600 000 kr under en fyraårsperiod. Avtalet omfattar att; projektera vattenvårdsåtgärder och ta fram förundersökningar, bistå i bidragsansökningar, tillståndprocesser inklusive dispenser, samråda med aktörer såsom dikningsföretag, ta fram underlag för entreprenadupphandlingar samt ta fram kostnadsuppskattningar för genomförande av projekt.

Vid ett extrainsatt styrelsemöte den 18 juni beslutade styrelsen om tilldelningen av de två anbuderna: Naturentreprenad Syd AB och Ekologigruppen.

Förnyat avtal – Mätstationen i Saxån

Saxån-Braåns vattenråd innehar ett serviceavtal gällande mätstationen i Saxån. Service utförs 2 gånger per år, vår och höst. I avtalet ingår Mitta Monitoring Dataservice för överföring av data.

Åtgärdssamordnare har under 2024 uppdaterat avtalet. Avtalstiden sträcker sig till 2026-12-31.

Utredningar och uppdatering av styrdokument

I mars 2024 beslutade Saxån-Braåns vattenrådets styrelse att ge åtgärdssamordnare i uppdrag att utreda en höjning av medlemsavgiften samt att formulera ett förslag angående eventuella förändringar av vattenrådets organisationsstruktur samt styrdokument.

Åtgärdssamordnarna har under 2024 gjort två utredningar, en om vattenrådets organisationsstruktur och en om medlemsavgiften för att säkra finansieringen av kärnverksamhet.

Styrelsen beslutade under extrainsatt styrelsemöte i juni att behålla den nuvarande organisationsformen eftersom andra vattenråd med föreningsliknande struktur behöver betala moms. Styrelsen beslutade även att uppdatera styrdokument för att de ska passa nuvarande verksamhet samt för att implementera en valberedning.

Styrelsen beslutade även att äska medel från medlemskommunerna om en ökad medlemsavgift om 450 000 kr samt att fördela kostnader genom en ny fördelningsnyckel. Styrelsen beslutade även att uppmana samtliga styrelsemedlemmar att betala en grundavgift på 5000 kr. En formell förfrågan skickades till samtliga medlemskommuner i juli där det äskades medel från kommunerna samt att de skulle ta ställning till den föreslagna fördelningsnyckeln.

Under hösten har åtgärdssamordnare tillsammans med arbetsgruppen tagit fram utkast till uppdaterade stadgar och delegationsordning samt skapat ett nytt dokument för en verksamhetsbeskrivning. På styrelsemötet 2024-12-19 beslutade styrelsen att föreslå stämman att godkänna delegationsordningen. Stadgar och verksamhetsbeskrivningen gick tillbaka till arbetsgruppen för att revideras ytterligare.

Remisser

Vattenrådet får ta del av olika statliga och regionala remisser och besvarar dem i de fall de berör och är relevanta för vattenrådets verksamhetsområde.

Under året har vattenrådet besvarat följande remisser:

- Remissutlåtande på Länsstyrelsen Skånes Vägledning om träd längs vattendrag
- Remissyttrande gällande Klimatanpassningsplan för Svalövs kommun
- Saxån-Braåns vattenråds remissyttrande angående Slättäng AB ansökan om förlängd igångsättningstid

Kommunikation med allmänheten

SVT Nyheter uppmärksammade olovligt uttag av vatten i Saxån. Artikeln handlade om att två salladsodlare pumpat vattnet utan tillstånd eller vid låga vattenflöden.

[Här vattnas din ekologiska sallad olagligt – risk att fisken i Saxån dör | SVT Nyheter](#)

Flera medier har uppmärksammat vinterns översvämningar i Eslövs kommun, framför allt kring Ringsjön och Kävlingeån. Även om den mediala uppmärksamheten varit riktad till andra avrinningsområden, har diskussionerna spillt över på Saxån-Braån. Som också drabbades av översvämningar. Flera samtal har hållits med allmänheten i ämnet.

Saxån-Braåns webbsida har uppdaterats med nyanlagda åtgärder och vad som är på gång.

På sociala medier har åtgärdssamordnaren uppdaterat facebook-sidan och Instagram-konto där uppdateringar har skett löpande.

Möte med externa aktörer

Vattenrådet deltog tillsammans med flera andra vattenråd på Borgeby fältdagar 2024-06-26 och 2024-06-27. Vi hade en monter-Skånes vattenråd, där besökare kunde få kontaktuppgifter till åtgärdssamordnare i andra avrinningsområden. Åtgärdssamordnare i vattenrådet har tillsammans med åtgärdssamordnare i Kävlingeåns

vattenråd, hållit ett föredrag om vattenrådets arbete med inriktning lantbruket.

Samverkansdag i Klippan med fokus på fria vandringsvägar och hur Rönneåns vattenråd arbetat med gamla kraftverk och att ta ett helhetsgrepp kring sträckan med flera vandringshinder.

Åtgärdssamordnaren deltog även på Inspirationsdagar för åtgärdssamordnare i Nyköping, där samordnare från Sverige samlas.

I april fick vattenrådet besök av WWF för att besöka de åtgärder som organisationen varit med och finansierat.

Åtgärdssamordnare har i början av året haft kontakt med VA SYD för att se om det fanns intresse av att delta i vattenrådets styrelse eftersom de är VA-huvudman för Eslövs kommun. VA SYD deltog även på ett styrelsemöte och meddelade till slut att de inte avser delta i styrelsen, men kan tänka sig medfinansiera en mindre del av recipientkontrollen.

Handläggare

Anna Sahlgren
Åtgärdssamordnare/Vattenstrateg
Saxån-Braåns vattenråd

Bilagor:

Bilaga 1: Rapport Exkursioner 2024

Bilaga 2: Årsrapport Recipientkontrollen 2024

Guidade exkursioner vid Saxån-Braån 2024

Natur i fokus

På uppdrag av Saxån-Braåns Vattenråd

Sammanfattning

Under året har 582 personer besökt Saxån-Braån under guideade exkursioner sponsrade av Saxån-Braåns Vattenråd och genomförda av Natur i fokus. Ett viktigt syfte med exkursionerna är att öka kunskapen om ån och förståelsen för de vattenvårdande åtgärder som görs längs ån hos de boende i avrinningsområdet. Detta underlättar i förlängningen framtida vattenvårdande åtgärder och bidrar till ett ökat intresse och engagemang för ån.

Grupperna besöker olika naturområden och vattenvårdande projekt längs med ån. Sedan exkursionerna började 2010 har drygt 6145 personer deltagit. Dösjebro, Säbybäcken i Landskrona, Marieholm, Teckomatorp samt Trollenäs är mest besökta.

Exkursionerna är halvdagsexkursioner där deltagarna undersöker livet i ån och våtmarken, arbetar med hotade djurarter, näringskedjor och åns naturvärde genom att mäta nitrathalten, åns utformning, vattenhastighet, beskuggning mm. Innehållet anpassas till olika åldrar och följer läroplanen. Det finns handledningar för olika åldersgrupper och för- och efterarbete ingår. Natur i fokus är medlem i Naturskoleföreningen och använder sig av beprövad utomhuspedagogik, samt utvecklar kontinuerligt innehållet i exkursionerna.

Den huvudsakliga målgruppen är skolklasser från grundskolan, gymnasiet, komvux och SFI. Läs mera om upplägget kring exkursionerna på <https://naturifokus.se/>.

Kommentarer från lärare 2024 nedan.

"Det ger väldigt mycket att se naturen från verkligt håll och samtidigt få ta del av allt som den har att erbjuda. Vi fick se, höra och göra, vilket gav väldigt mycket för eleverna"

"Det är svårt att våga bedriva undervisning utomhus, att inte ha de fyra väggarna att luta sig mot. Men så mycket det ger, det blev tydligt idag. Vi ska våga vara ute mer!"

"Två elever som tycker att vanlig klassrumsundervisning är utmanande var två av de mest engagerade i övningen"

"Det blir relationsskapande tid på ett annat sätt när man är ute, vilket är viktigt. Vi upptäckte arbetssätt som fångade elevernas intresse"

Bakgrund

Under de senaste 200 åren har stora förändringar skett i landskapet i Skåne. Förändringar i jordbruket och djurhållningen har gjort att arealen slåtttrade marker och naturbetesmarker har minskat betydligt. För att vinna åkermark har många våtmarker och mängder av småbäckar dikats ut och lagts ner i rör under marken. Åar har rätats ut och sjöar sänkts. Detta har minskat landskapets vattenhållande förmåga och orsakat både översvämningar och torka. De naturliga processer som tidigare renat vattnet har till stor del satts ur spel, vilket har orsakat övergödningsproblem. Den biologiska mångfalden har minskat till följd av förändringarna.

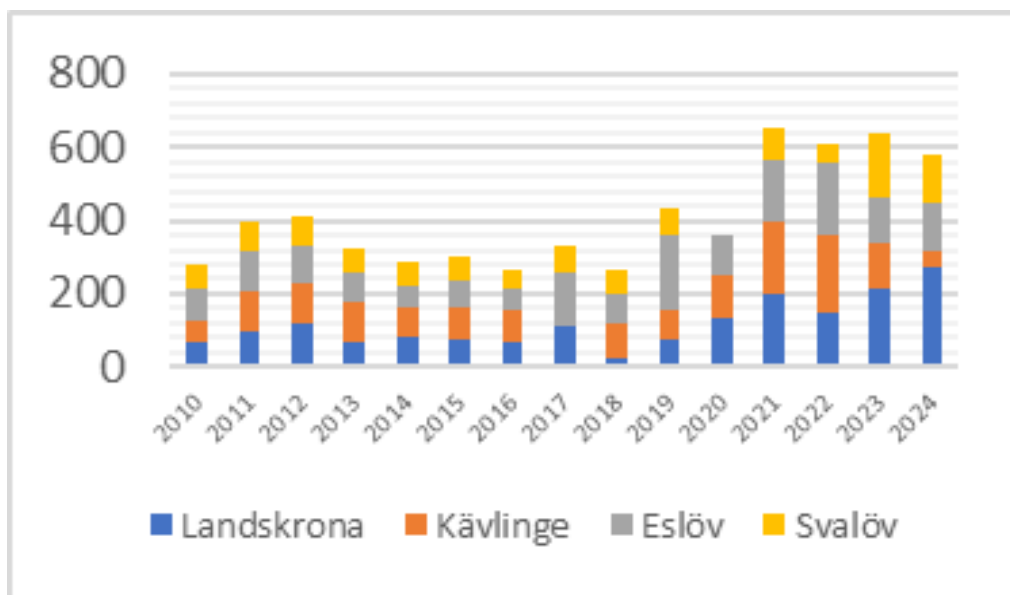
Saxån-Braåns Vattenråd arbetar med ån och dess omgivningar ur ett hälso-, miljö-, naturvårds- och naturresursperspektiv samt verkar för att de nationella, regionala och lokala miljömålen som berörs blir uppfyllda. Som exempel kan nämnas anläggande av ett 60-tal dammar, återmeandering av åsträckor, tvåstegsdiken, utökning av arealen betesmark och slåtttrade marker invänd ån, rekreationsåtgärder och fiskevårdande åtgärder.

Nedan teckningar som en klass har gjort efter att ha varit ute på exkursion!

Exkursioner 2024

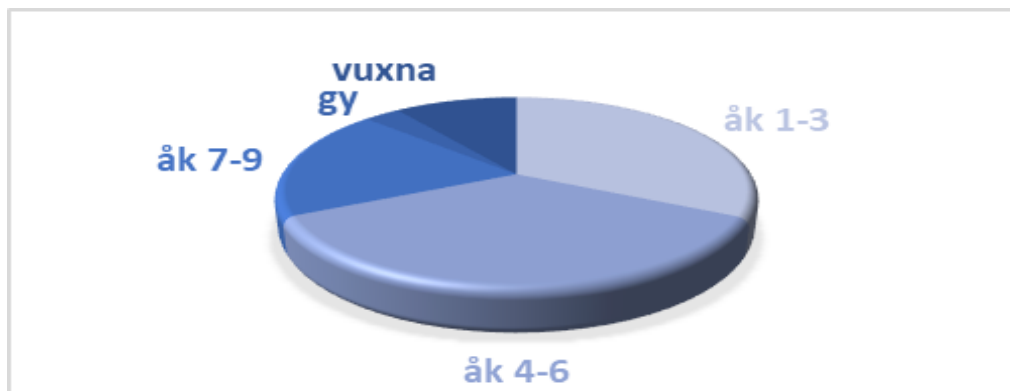
582 personer har besökt Saxån-Braån under årets turer. Totalt har drygt 6145 personer besökt ån på exkursioner sedan 2010 då turerna började.

Antal besökande samt fördelning mellan olika kommuner 2010-2024.

Se ovan hur antalet besökare har varierat år från år. Vattenrådet sponsrar olika antal exkursioner olika år – därav variationen i deltagarantal. I snitt genom åren har 29% av deltagarna kommit från Landskrona, 25% från Kävlinge, 19% från Svalöv och 28% från Eslövs kommun. Skillnader i deltagande mellan kommunerna beror på elevunderlag och intresse från skolorna, men även hur pass lätt det är för dem att ta sig ut till exkursionsmålen vid ån. Skolorna anordnar och betalar själva sin transport ut till exkursionsmålet. Under året tog sig två tredjedelar dit gående eller med tåg. En tredjedel kom med buss eller bil.

Se åldersfördelningen på besökarna under åren nedan. Gymnasiet kan ofta vara svårt att få ut pga schematekniska problem. I gruppen vuxna ingår lärare, komvux och SFI-grupper.

Fördelning mellan olika åldersgrupper 2010-2024.

Dessa klasser har varit ute på exkursion under året.

Datum	Åk	Skola	Kommun	Klassantal	Elevantal	Lärare	Färdsätt	Exkursionsmål	För/efterarbete
22/4	1	Emiliaskolan	Landskrona	1	23	3	Gick	Häljarp	ja
23/4	1	Emiliaskolan	Landskrona	1	19	3	Gick	Saxån/Braån	ja
25/4	1	Emiliaskolan	Landskrona	1	22	3	gick	Häljarp	vet ej
30/4	7	Intern Eng Skolan	Landskrona	1	26	2	Gick	Säbybäcken	ja
30/4	anpassad skola gy	Svalövs gy sär	Svalöv	1	15	4	gick	Bäckaparken	ja
8/5	anpassad skola åk 4-5	Månsaboskolan	Svalöv	1	3	3	Skolans buss	Dösjebo	vet ej
14/5	2	Barsebäck Montessori	Kävlinge	1	24	2	Egen buss	Dösjebo	ja
14/5	2	Asmundstorps skola	Landskrona	1	35	3	Egen buss	Teckomatorp	ja
15/5	7	Linåkersskolan	Svalöv	1	14	2	gick	Bäckaparken	ja
15/5	anpassad skola åk 4-7	Månsaboskolan	Svalöv	1	3	2	Egen buss	Dösjebo	vet ej
16/5	3	Västervångsskolan	Landskrona	1	22	3	Promenad	Säbybäcken	ja
16/5	1	Fridasroskolan	Eslöv	2	51	5	hyrd buss	Marieholm	ja
17/5	3	Parkskolan	Svalöv	1	38	4	Promenad	Vallarna	ja
17/5	3	Västervångsskolan	Landskrona	1	24	5	Promenad	Säbybäcken	ja
21/5	2	Emiliaskolan	Landskrona	1	22	3	promenad	Häljarp	ja
21/5	3	Västervångsskolan	Landskrona	1	22	4	Promenad	Säbybäcken	ja
22/5	anpassad skola åk 7-9	Tolvåkersskolan	Kävlinge	1	10	5	Bil	Dösjebo	ja
24/5	5	Pilångsskolan	Landskrona	1	30	2	vet ej	Säbybäcken	vet ej
27/5	2	Marieskolan	Eslöv	1	20	2	Promenad	Marieholm	ja
28/5	F-1	Svalövs montessori	Svalöv	1	18	4	tåg	Vallarna	nej
29/5	2	Marieskolan	Eslöv	1	20	2	Promenad	Marieholm	ja
31/5	F-1	Svalövs Montessori	Svalöv	1	20	4	Tåg	Teckomatorp	ja
3/6	1	Marieskolan	Eslöv	1	28	3	Promenad	Marieholm	ja
				24	509	73			

Om exkursionerna

För varje åldersgrupp finns det detaljerade handledningar med beskrivning av exkursionen och tips till för- och efterarbete. Läs mera på <https://naturifokus.se>.

Exkursionerna är halvdagsexkursioner där deltagarna undersöker livet i ån och våtmarken, arbetar med hotade djurarter, näringskedjor och åns naturvärde genom att mäta nitrathalten, åns utformning, vattenhastighet, beskuggning mm. Innehållet anpassas till olika åldrar och följer läroplanen. Det finns handledningar för olika åldersgrupper och för- och efterarbete ingår. Natur i fokus är medlem i Naturskoleföreningen och använder sig av beprövad utomhuspedagogik, samt utvecklar kontinuerligt innehållet i exkursionerna.

Den huvudsakliga målgruppen är skolklasser från grundskolan, gymnasiet, komvux och SFI.

ÅN ÅK F-1
Vi hälsar i ån och dammen och upptäcker det spännande livet! Hur många ben har djuret? Vi räknar och tecknar. Vi tecknar "naturländans livscykel" och "fingret på naturen".

Handledning

ÅN ÅK 2-3
Vi hälsar i dammen och sorterar djuren i rovdjur, växtätare och nedbrytare. Benköll med lite svårare djur än de yngre eleverna. Vi tränar näringskedjor, trollsländans livscykel och tecknar jags-kejen 4 rep.

Handledning

ÅN ÅK 4
Vi jobbar som naturvårdare - hur trivs örtingen, kungsfågeln, grodorna, vadarfågeln, gränsöarna, vad är deras livscykel? Vi hälsar, sorterar djuren och lär oss mera om vårt gruppdjur. Vi jobbar med livscykel hos djur vid vatten.

Handledning

ÅN ÅK 5
Vi jobbar med åns naturvärde med vatteninneskumman. Vattenhastighet, åns utseende, indikatorer mm. Vi tar vanliga växter vid ån. Hävning - vad gömmer sig i dammen?

Handledning

ÅN ÅK 6
Vilka ekosystemglänsar ger vattnet i landskapet? Vad lever i dammen och ån? Vi testar intressenoteringar i värderingsövningar. Naturvårdare.

Handledning

ÅN ÅK 7-9, GY
Vi jobbar med åns naturvärde - beskuggning, vattenhastighet mm. Vi mäter nitrat i damm och å och jämför med vattendödens resultat. Värderingsövning. Hävning.

Handledning

ÅN SÄRSKOLA
Vi anpassar till gruppen genom att göra en mix av överstående program beroende på kursnivå. Stort fokus på praktik och naturupplevelse.

Exempel

ÅN SFI
Alliansstriden. Vad gäller vid år och våtmarker? Vi hälsar och undersöker livet i vattnet. Hur såg landskapet ut för 200 år sedan? Vi går en promenad längs ån. Ev. gör vi och gör pinnebröd.

Handledning

För frågor om exkursionerna kontakta vattenstrateg och åtgärdsamordnare Anna Sahlgren anna.sahlgren@landskrona.se, miljöstrateg Laurent Serrure laurent.serrure@landskrona.se eller naturpedagog Inna Ljungblom, naturifokus@gmail.com. Se även Natur i fokus <http://www.naturifokus.se>

Bilaga 1

Utvärderingar exkursioner Saxån-Braån och Råån 2023-24, 31 stycken svar	
Medelbetyg exkursion som helhet, 1-5	4,5
Hur fungerade handledningen som ni fick innan exkursionen? Bra – okej - dåligt	22 Bra, 6 okej, 3 inget svar
Hur fungerade exkursionen pedagogiskt? Bra – okej - dåligt	28 bra, 2 okej, 1 dåligt
Skulle eleverna ha inhämtat denna kunskapen på annat sätt om ni inte varit ute på exkursion?	21 nej, 9 ja
Inspireras ni av det utomhuspedagogiska arbetet på exkursionen i er fortsatta undervisning på skolan?	20 ja, 7 delvis, 1 nej, 3 inget svar
Kan exkursionens innehåll integreras med läroplanen eller ligger den utanför detta?	30 integrerad, 1 utanför
Enligt forskning kan utomhusundervisning gynna elever som kan ha svårt i klassrummet, eftersom det är ett annan inlärningssätt. Det befäster kunskap på ett annat sätt genom upplevelser, ökar koncentrationen, minskar konflikter mellan elever samt att utevistelse är bra ur hälsosynpunkt. Hur känner ni att utomhusundervisning påverkar era elever?	27 positivt, 1 ingen skillnad, 3 inget svar

Exempel på kommentarer från utvärderingarna. Hela utvärderingen finns att tillgå.

Det ger väldigt mycket att se naturen från verkligt håll och samtidigt få ta del av allt som den har att erbjuda. Vi fick se, höra och göra vilket gav väldigt mycket för eleverna.

Två elever som tycker att vanlig klassrumsundervisning är utmanande var två av de mest engagerade i övningen.

Bra och tydliga uppgifter, vänligt bemötande, kunnig personal

Det blir relationsskapande tid på ett annat sätt när man är ute, vilket är viktigt. Det kan vara svårt med koncentrationen för vissa men samtidigt får de uppleva ämnen vi pratat om i klassrummet på riktigt vilket är bra.

Mycket bra anpassat för anpassad grundskola åk 7-9. Särskilt att berättelsen var förkortad.

Guiden var mycket bra med eleverna och lyhörd för elevernas ork och förmåga.
Det är svårt att göra dessa saker på egenhand, har inte de resurserna när det kommer till material.

Alla elever deltog med glädje och kunde koncentrera sig längre än vid stillasittande undervisning i skolan. Utomhusundervisningen gav eleverna många fantastiska djur och naturupplevelser.
Det är svårt att våga bedriva undervisning utomhus, att inte ha de fyra väggarna att luta sig mot. Men så mycket det ger, det blev tydligt idag. Vi ska våga vara ute mer!

Bilaga 2

Deltagande skolor totalt

Kursivt= deltagit i Saxån-Braåns Vattenråds regi

Ej kursivt=deltagit i Rååns Vattenråds regi

Eslöv (14 av 19 skolor):

Bergagymnasiet (2013, 2016)
Bredablick särskola (2022)
Carl Engströmskolan (2023)
Ekenässkolan (2017)
Eslövs montessori (2017, 2019)
Eslövs grundsärskola (2022)
Fridasroskolan (2024)
Karl Oscarsskolan (2015)
Källebergaskolan (2016, 2017)
Marieskolan (2010, 2020, 2022, 2023, 2024)
Norrevångsskolan (2011, 2012, 2013, 2015, 2019, 2022, 2023)
Nya Östra skolan (2023)
Sallerupsskolan (2013, 2014, 2018, 2019, 2020, 2021)
Stehagsskolan (2011)
Västra skolan (2011)
Ölyckeskolan (2019)
Östra skolan (2014, 2017, 2021)

Kävlinge (7 av 15 skolor):

Annelundsskolan (2011, 2012, 2014, 2015, 2022, 2023)
Dösjebrokskolan (2010, 2011, 2014, 2015)
Korsbackaskolan (2023)
Ljungensskolan (2023)
Noblaskolan (2022)
Nyvångsskolan (2021)
Olympiaskolan (2012, 2021)
Rinnebäcksskolan (2021, 2022)
Tolvåkersskolan (2013, 2016, 2017, 2018, 2019, 2024)

Landskrona (23 av 32 skolor)

Albanoskolan (2009, 2012, 2018, 2019, 2022, 2023, 2024)
Allaskolan (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2017, 2021)
Allvar Gullstrandsgymnasiet (2003, 2004, 2005, 2011, 2017)
Asmundtorps skola (2007, 2009, 2010, 2011, 2015, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023)
Barsebäcks montessori (2011)

Dammhagsskolan (2011, 2012, 2013, 2016)
Emiliaskolan (2021, 2022, 2024)
Glumslövs skola (2009, 2010, 2011, 2011, 2012, 2012, 2013, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021)
Gymnasiesärskolan (2014)
Härslövs skola (2011, 2017, 2018, 2019, 2021)
Innovitaskolan (2023)
Internationella Engelska skolan (2024)
Junior College (2011)
Justus Tranchellgymnasiet (2009)
Kunskapsskolan (2022)
Parkskolan (2009)
Pilångsskolan (2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2018, 2019, 2021, 2023, 2024)
Säbyholms montessoriskola (2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2014, 2016, 2018, 2019, 2019, 2021, 2023)
Sandåkersskolan (2007, 2010, 2012, 2013, 2015, 2017, 2017, 2022, 2023)
Selma Lagerlöfs gymnasiesärskola (2015, 2016)
Seminarieskolan (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2017, 2018, 2023)
Nya seminarieskolan (2014, 2015)
Västervångsskolan (2010, 2012, 2014, 2015, 2016, 2016, 2017, 2018, 2018, 2019, 2020, 2022, 2024)
Uranienborgs skola på Ven (2022)

Svalöv (11 av 13 skolor)

Billeshögsskolan (2007, 2010, 2024)
Centralskolan (2007, 2008)
Linåkersskolan (2011, 2019, 2023)
Lunnaskolan (2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2014, 2015, 2016)
Månsaboskolan (2010, 2023, 2024)
Midgårds skola (2013)
Parkskolan (2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2023, 2024)
Röstånga skola (2022)
Svalövs gymnasie (2003, 2007, 2011, 2012, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2018, 2019, 2022, 2023)
Svalövs gymnasiesärskola (2011, 2013, 2019, 2021, 2024)
Svalövs montessori (2011, 2014, 2015, 2015, 2016, 2016, 2017, 2018, 2018, 2019, 2019, 2021, 2021, 2022, 2023, 2024)

Saxån-Braån

Sammanfattning av vattenkontrollen 2024

Saxån-Braåns
Vattenråd

Ekologi
gruppen

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Ekologigruppen Ekoplan AB
Sydkontoret:
Stora Södergatan 8C
222 23 Lund
sydkontoret@ekologigruppen.se
Tel. 046-106750
www.ekologigruppen.se

Framställt av: Ekologigruppen Ekoplan AB
www.ekologigruppen.se
Version: 2025-03-31
Uppdragsgivare: Saxån-Braåns vattenråd
Beställarens kontaktperson: Anna Sahlgren
Uppdragsansvarig: Nina Svenbro
Foton: Ekologigruppen om inte annat anges
Karta: Ekologigruppen Ekoplan AB
Internt projektnummer: 10502
Omslagsbild: Svalövssjön, uppströms pkt 14, 25-03-28

Allmänt om Saxån-Braån

Saxån-Braån ringlar sig fram genom ett produktivt jordbrukslandskap och mynnar i Öresund vid Lundåkrabukten. Avrinningsområdet saknar sjöar, är kraftigt utdikad och många småbäckar är sedan länge kulverterade. Detta innebär att mycket av den vattenmagasinerande förmågan har försvunnit. Vattnet rinner snabbt genom landskapet och mycket av de naturliga "självrenande" processerna har försvunnit. I samband med kraftig nederbörd, speciellt under vår och vinter när marken är bar, kan det bli stora översvämningar, vattnet för med sig partiklar och blir mycket grumligt. Vid sådana här förhållanden förs stora mängder näringsämnen ut i havet.

I vattenkontrollen för Saxån Braån mäts näringsämnena fosfor och kväve. Halterna är minskande 1980–2024, men de sista 10–15 åren har de slutat sjunka. Även bekämpningsmedel mäts inom kontrollen. Analyserna visar att många olika substanser läcker ut i ån.

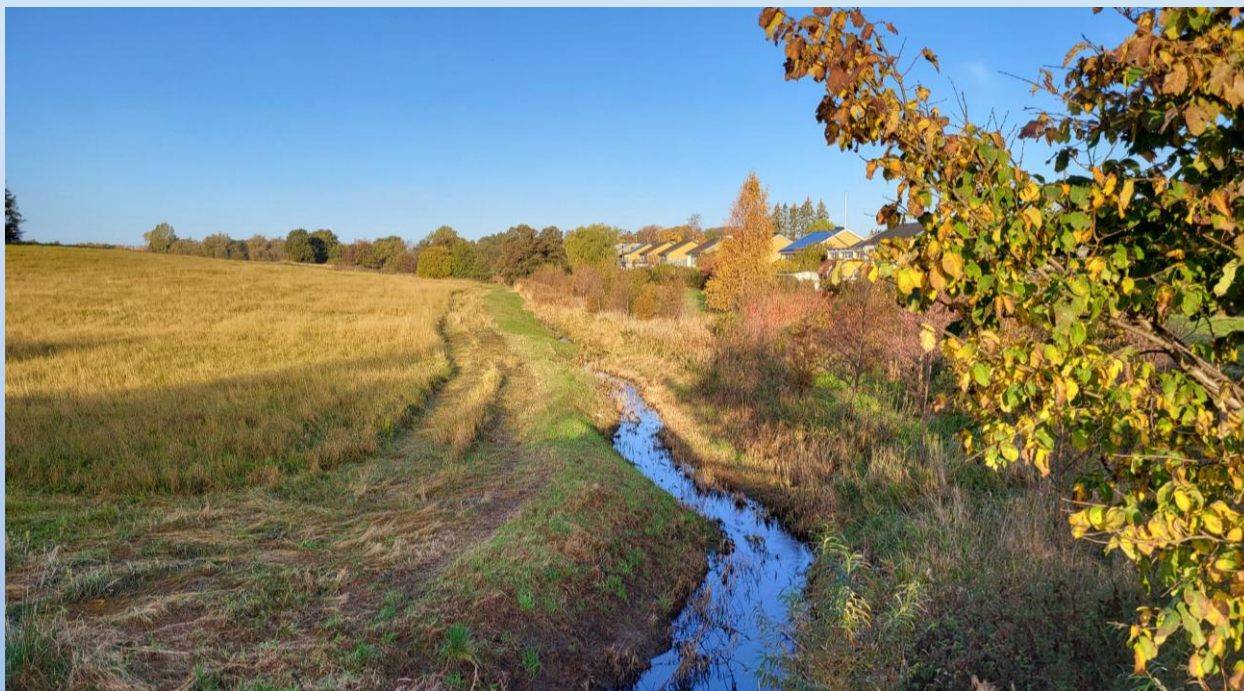
Avloppsreningsverket i Svalöv har sitt utsläpp i Svalövsbäcken. Påverkan från reningsverket i bäcken kan vara stor, speciellt när flödena är låga (mestadels på sommaren) och utspädningen blir liten. När det gäller reningsverkets bidrag av näringsämnen till havet är den dock relativt liten. Vanligtvis har bara ca 1-2 % av fosfor och kvävet som rinner ut i Öresund från Saxån-Braån sin källa i reningsverket.

Saxåns närmiljö är en viktig resurs i de kvarvarande naturområdena i ett annars starkt jordbrukspräglat landskap. I delar av vattendraget är naturvärdena höga. Då berggrunden är kalkrik finns inga försurningsproblem och vanligtvis är vattnet klart och bra syresatt, vilket ger goda förutsättningar för vattenlevande organismer.

I denna rapport sammanfattas resultat från Saxån-Braåns vattenkontroll 2024. Kartan på sidan 6 visar provpunkternas läge och i tabellerna på sidan 5 kan man se var vattenkvaliteten varit bra eller dålig. Målet för vattenförvaltningen, enligt EU:s ramdirektiv är att alla vattenförekomster i Sverige ska ha uppnått god status senast 2033. Den nu gällande klassningen av ekologisk status enligt VISS i Saxån-Braån, samt klassningen av näringsstatus för fosfor och de biologiska parametrarna bottenfauna och kiselalger redovisas i figuren på sidan 4. Samtliga data, samt metodikbeskrivningar från vattenkontrollen kan laddas ned från hemsidan, www.saxan-braan.se.

Utmärkande resultat för 2024

- 2024 var i huvudsak ett torrt år, med undantag av januari och februari som präglades av mycket nederbörd och höga flöden. Vintermånaderna var generellt milda och maj utmärkte sig som ovanligt varm.
- När det gäller näringsämnena (kväve och fosfor) kan halterna och transporter 2024 betraktas som normala för Saxån-Braån.

Örstorpsbäcken vid pkt 3:2, den 23 oktober 2024

Statusklassning av Saxån-Braån

I enlighet med EU:s vattendirektiv, som infördes i svensk lagstiftning 2004, ska alla vattenförekomster i Sverige statusklassas utifrån sin kemiska och ekologiska status. Data från recipientkontrollen används i för att ge en generell beskrivning av vattenstatusen i avrinningsområdet och en klassning görs i VISS (VattenInformationSystem Sverige). [Länk till VISS](#)

Den kemiska statusen kan antingen sättas till "god" eller "uppnår ej god" och det finns gränsvärden för 45 ämnen som är fastställda i EU:s vattendirektiv. Klassen "uppnår ej god" gäller för hela Saxå-Braån. Två av ämnena, kvicksilver och PBDE (används som flamskyddsmedel), överstiger gränsvärdena i alla Sveriges vattenförekomster, på grund av nedfall från atmosfären. Det innebär att ingen svensk vattenförekomst når god kemisk status.

I Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2019:25 finns bedömningsgrunder för vattenkemiska och biologiska parametrar, såsom näringsämnen, syrgashalt, metallinnehåll, bottenfauna, kiselalger mm. Dessa bedömningsgrunder används i statusklassningen av Saxån-Braåns fem vattendragsförekomster.

Klassningen av ekologisk status enligt VISS bygger på en sammanvägning av flera parametrar, under en längre tidsperiod. I klassningen av ekologisk status är biologiska faktorer överordnade de övriga, och får stor

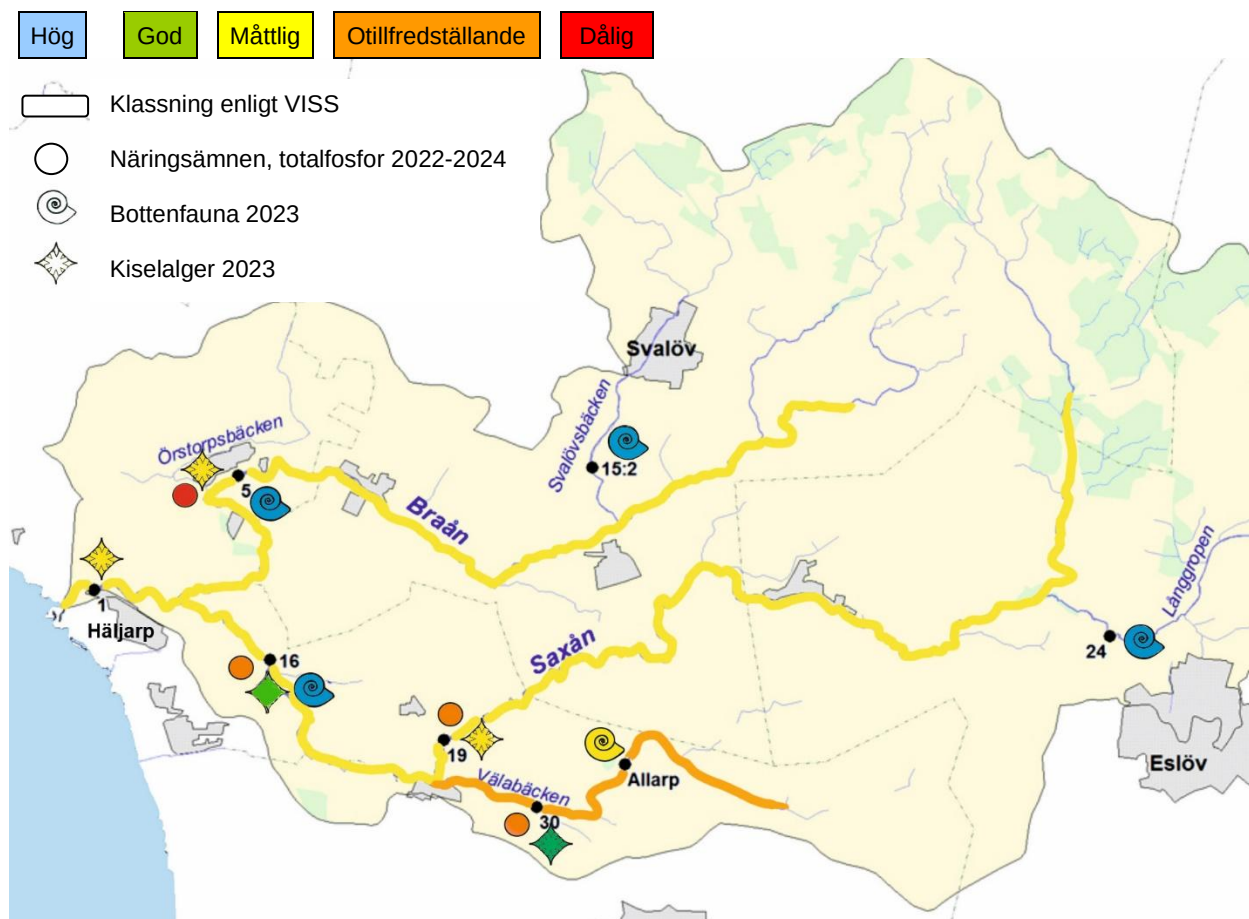
inverkan på den sammanvägda klassningen. Utöver de biologiska kvalitetsfaktorerna klassificeras även stödjande kvalitetsfaktorer som beskriver fysikaliska-kemiska egenskaper i vattnet, särskilda förorenande ämnen samt hydromorfologi.

Den ekologiska statusen bedöms i en femgradig skala där hög status anger ett bra eller önskat tillstånd och dålig status anger ett bristfälligt eller oönskat tillstånd. I klassningen jämförs data för en kvalitetsfaktor med referensförhållanden för den typ av vatten man bedömer.

En miljökvalitetsnorm, MKN, beskriver målsättningen för kvaliteten på vattnet och när målet ska vara uppnått. Det övergripande målet för vattenförvaltningen, enligt EU-direktivet, är att alla vattenförekomster ska ha uppnått god status senast 2033.

I figuren nedan visas den nu gällande klassningen av ekologisk status enligt VISS förvaltningscykel 3, 2017–2021, i Saxån-Braåns fem vattenförekomster. Vidare visas klassningen av näringsstatus för fosfor 2022–2024 och de biologiska parametrarna bottenfauna och kiselalger utifrån resultaten från 2023. Klassningen är gjord enligt bedömningsgrunderna HVMFS 2019:25 och ger en nulägesbild av Saxån-Braåns tillstånd för dessa enskilda parametrar.

Bedömning av ekologisk status

Saxån-Braån 2024

Denna rapport är en sammanställning av resultaten från vattenundersökningarna i Saxån-Braån 2024. Rapporten kan laddas hem via internet i PDF-format från <http://saxan-braan.se/>. Där finns också mer information om den samordnade recipientkontrollen i Saxån-Braån, program, provpunkts- och metodik-beskrivningar, samt förklaring av parametrar. Vidare ges en fullständig redovisning av resultat, väderlek och vattenföring, vattenkemi, metaller, bekämpningsmedel, ämnestransporter, kiselalger, samt bottenfauna. Gå in på hemsidan och klicka dig fram.

Ansvarig för undersökningarna i vattensystemet är sedan 1988 Ekologgruppen/Ekologigruppen (med uppehåll 2006). Uppdragsgivare är Saxån-Braåns vattenråd, som består av representanter för de berörda kommunerna (Landskrona, Svalöv, Kävlinge och Eslöv), LRF, jordägarna, fiskeintressena, ideell naturvård och industri.

Provtagning, fältanalyser, undersökning av bottenfauna, månadsredovisning samt föreliggande årssammanställning utförs av Ekologigruppen. SGS har ombesörjt de kemiska analyserna, förutom bekämpningsmedelsrester som utförts vid SLU i Uppsala. Provtagning och analys av kiselalger och bottenfauna utförs vartannat år (ej 2024).

Vattenkemiska förhållanden

Klassning av vattenkvalitet

Tillståndsklass enligt Naturvårdsverket, rapport 4913: Naturvårdsverkets klasser anger vattenkvaliteten, där klass 1 anger ett bra eller önskat tillstånd och klass 5 anger ett dåligt eller oönskat tillstånd.

		Syretillstånd	Ljusförhållanden	Försurnings- tillstånd	Näringstillstånd	
		min 2022–2024	medel 2024	min 2024	arealkoefficient	
		Syrgashalt	Grumlighet	pH	fosfor	kväve
Provpunkt		mg/l	FNU		Kg P/ha år	Kg N/ha år
14	Svalövsbäcken	5,0	7,7	7,5	0,27	12
15:2	Svalövsbäcken	6,0	5,3		0,27	21
3:2	Örstorpsbäcken	7,5	8,8		0,57	24
5	Braån vid Asmundtorp	6,7	8,9		0,44	20
28:2	bäck N Trolleholm	9,3	3,2		0,06	4
26	Långgropen upp. Eslöv	5,3	6,8		0,22	14
24	Långgropen ned. Eslöv	5,1	6,2		0,28	19
19	Saxån vid Annelöv	7,5	13,9		0,31	14
30	Välabäcken	7,4	2,7	7,7	0,60	48
16	Saxån vid Saxtorp	7,0	10,4		0,35	21

Metaller i vatten 2024	Koppar	Zink	Kadmium	Bly	Krom	Nickel	Arsenik	Kvicksilver
Provpunkt	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l
1 Saxån, Häljarp	2,10	3,00	0,025	0,43	0,27	1,4	0,74	saknas 2024

Flera metaller ingår som prioriterade ämnen inom kemisk ytvattenstatus (Cd, Pb, Ni och Hg) samt som särskilda förorenande ämnen i klassning av ekologisk ytvattenstatus (Cu, Zn, Cr och As). I Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2019:25 framgår gränsvärden samt bedömningsgrund för dessa ämnen. Flera av de uppmätta metallhalterna i Saxån kan inte jämföras direkt med gränsvärdena, då gränsvärdena avser biotillgänglig halt (gäller Pb, Ni, Cu och Zn). Beträffande kadmium, krom och arsenik så är uppmätt halt 2024 lägre än gränsvärdena. För metaller tillhörande särskilda förorenande ämnen (Cu, Zn, Cr och As) ligger erhållna halter av krom och arsenik 2024 under bedömningsgrunden för god status.

Saxån Braån provtagningsstationer 2024-2027

Omfattning av det samordnade vattenkontrollprogrammet 2024-2027*

	Vattenkemi	Transport	Metaller i vatten	Bekämpningsmedel	Bottenfauna	Kiselalger
14. Svalövsbäcken uppstr Svalöv	X					
15:2. Svalövsbäcken nedstr Svalöv	X				X	
3:2. Örstorpsbäcken, S Asmundtorp	X					
5. Braån, S Asmundtorp	X	X			X	X
28:2. Bäck N Trolleholm	X					
26. Långgropen uppstr Eslöv	X					
24. Långgropen nedstr Eslöv	X				X	
19. Saxån vid Annelöv	X					X
30. Välabäcken, Södervidinge	X					X
Välabäcken, Allarp					X	
16. Saxån, Saxtorp	X	X			X	X
1. Saxån, Häljarp			X	X		X

*Biologiska undersökningar (bottenfauna och kiselalger) genomförs vartannat år (ej 2024).

Väder och flöden

Årsmedeltemperaturen i Svalöv uppmättes till 9,2 °C, vilket var varmare än normalt (8,7 °C). Februari, mars, maj, september och december var varmare än referensperioden. De andra månaderna noterades temperaturer som var normala eller något kallare än normalt.

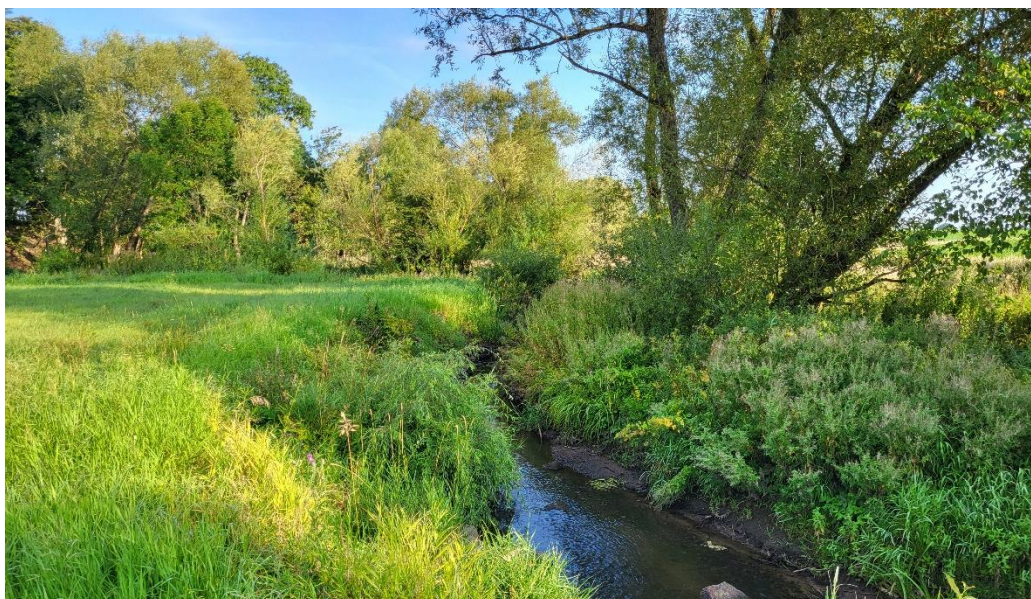
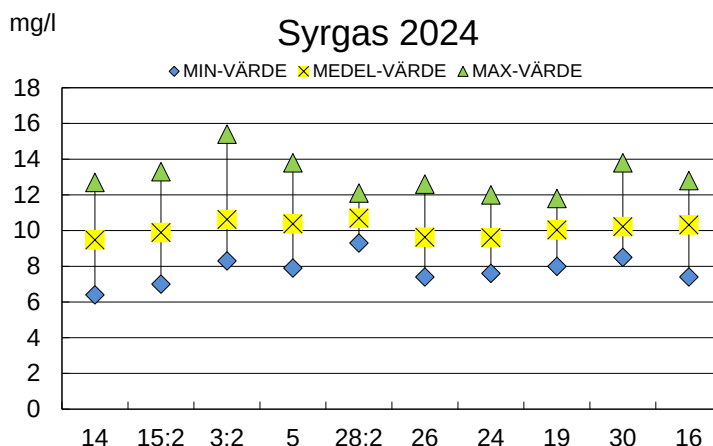
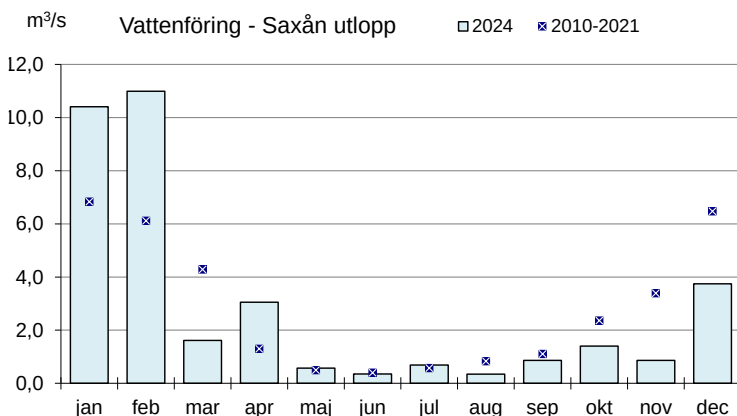
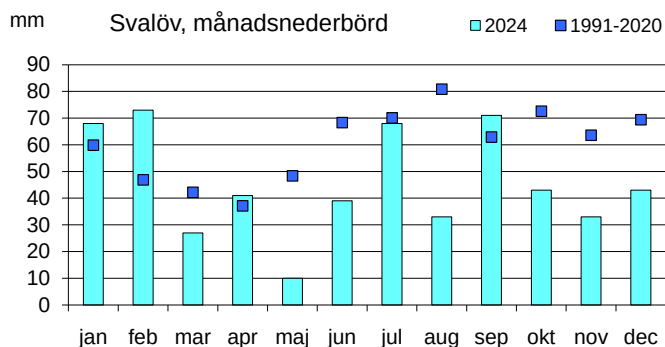
Årsnederbörden i Svalöv uppmättes till 549 mm, vilket är mindre än normalt (722 mm). Ett nederbördsöverskott noterades framför allt i februari. De övriga månaderna hade en nederbörd som var i nivå med eller under den normala. Maj var den nederbördsfattigaste månaden.

Vattenföringen vid Saxåns mynning var enligt SMHI:s modellverktyg S-HYPE i medeltal 2,9 m³/s, vilket ungefär motsvara normal medelvattenföring (2,8 m³/s). De höga flödena i januari och februari drar upp medelvärdet för 2024. Även i april var flödet något högre än normalt men i övrigt var flödet i nivå med eller lägre än vanligt.

Syretillstånd och syretärande ämnen

Syrgashalterna och syrgasmättnaden 2024 har varit bra (*syrerikt – måttligt syrerikt, klass 1-2*) vid alla provpunkter, samtliga månader. (tillstånd enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrund, Rapport 4913.)

I Braån vid pkt 5 och i Saxån vid pkt 16 var halterna av **totalt organiskt kol TOC låga** (*klass 2*) under samtliga månader.

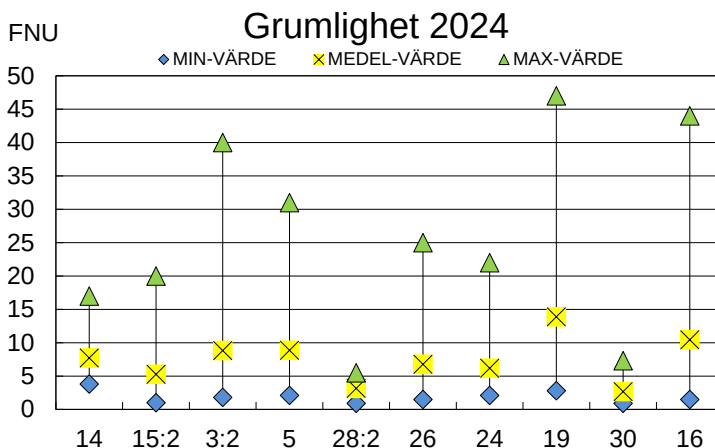

Långgropen nedströms Eslöv (pkt 24), den 27 augusti 2024.

Ljusförhållanden

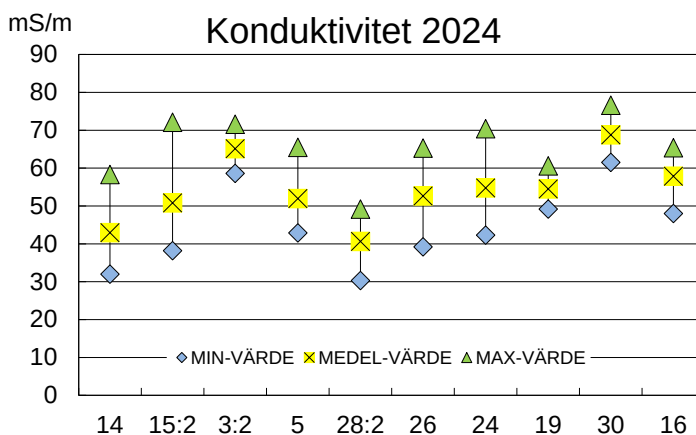
Hög **grumlighet** uppmättes i samband med höga flöden, framför allt i december månad, när provtagningen sammanföll med mycket nederbörd. Men även i januari, februari och november månad var vattnet grumligt. Baserat på årsmedelvärden 2024, bedömdes vattnet vara *starkt grumlat (klass 5)* i ungefär hälften av provpunkterna (pkt 14, 3:2, 5, 19 och 16) och *betydligt grumlat (klass 4)* i övriga punkter (15:2, 26, 24, 30 och 28:2). Inga större skillnader föreligger vid en jämförelse med de närmast föregående åren.

Även de högsta halterna av **suspenderat material** uppmättes i december, i samband med högflöde. Undantaget är pkt 14, precis nedströms Svalövssjön, som hade högst halt av suspenderat material på sommaren, till följd av planktonblomning i sjön. I övrigt var halterna generellt låga under året, i alla provpunkter.

Surhet/försurning och Ledningsförmåga

pH-värdena varierade under året mellan 7,5 och 8,0. pH tycks aldrig sjunka under neutralpunkten (7) och det föreligger således ingen försurningsrisk för vattendragen inom Saxån-Braåns avrinningsområde. De högsta årsmedelvärdena för vattnets **konduktivitet** (ledningsförmåga) var 68,8 mS/m (i Välabäcken pkt 30) och 65,1 mS/m (i Örstorpsbäcken, pkt 3:2). Dessa vattendrag avvattnar de mest intensivt brukade jordbruksområdena i vattensystemet. Inga större skillnader föreligger vid en jämförelse med de närmast föregående åren.

Lågt flöde i den lilla bäcken vid Norra Trolleholm (pkt 28:2), den 22 maj 2024.

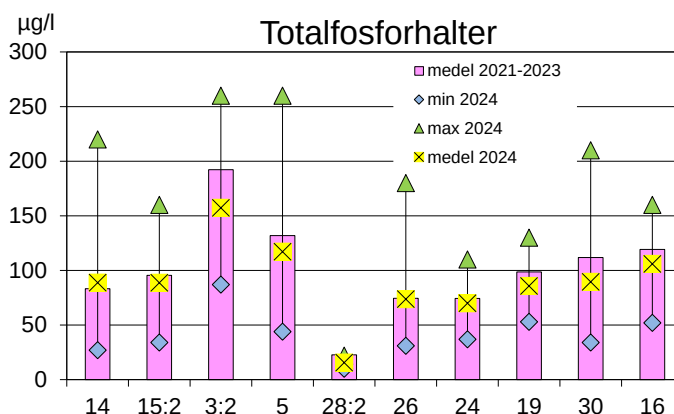
Näringstillstånd

Fosfor

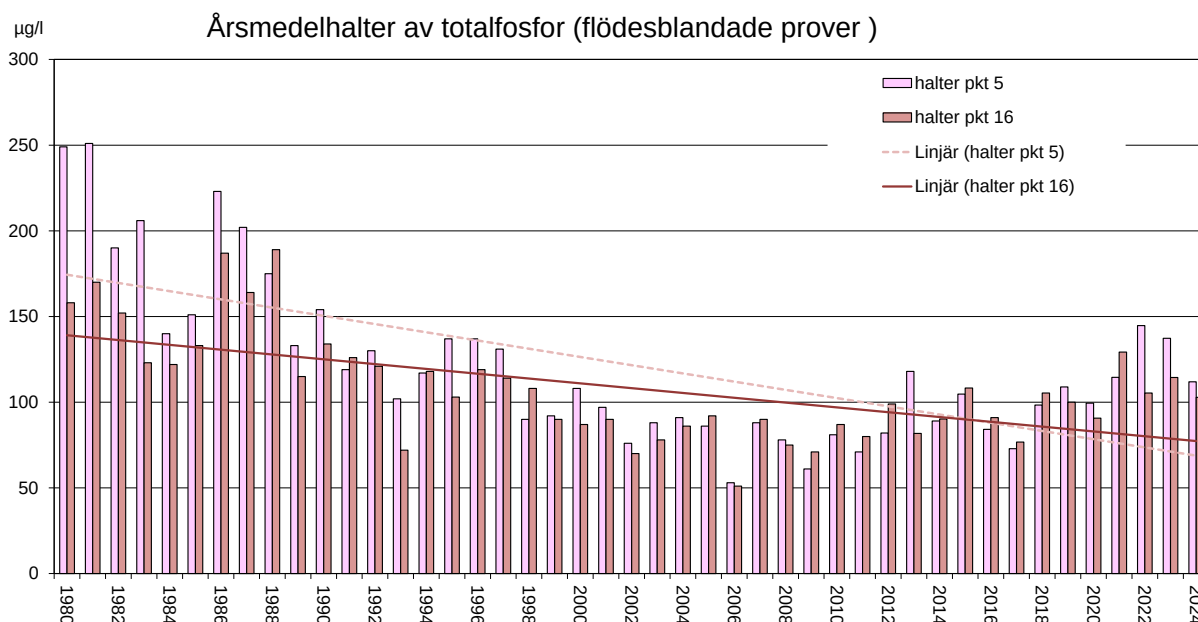
Högst halter av totalfosfor noterades i samband med lågflöden på sommaren, då utspädningen är liten och fosfor koncentreras i vattnet. Även i samband med höga flöden (framför allt i januari, november och december) uppmättes höga halter. Årets högsta halt, 260 µg/l, uppmättes i juli, i Örstorpsbäcken (pkt 3:2) och Braån vid Asmundtorp (pkt 5). Årsmedelhalterna 2024 var nära eller något under medelvärdena för de senaste tre åren för alla provpunkterna.

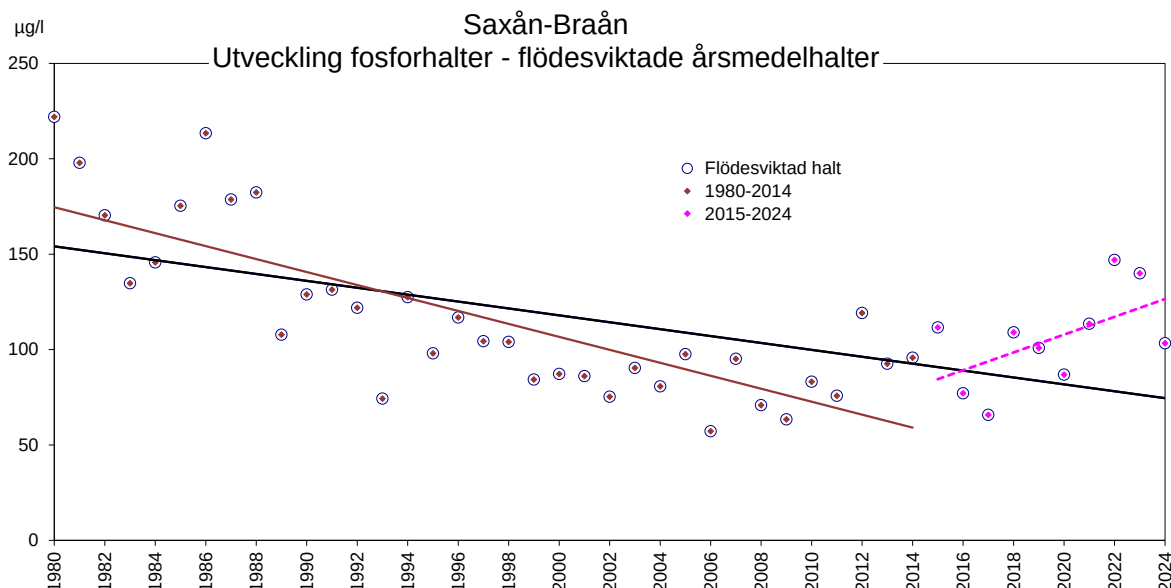
Näringsstatusen när det gäller fosfor 2022–2024 har beräknats och bedömts i figuren på sidan 4. Enligt dessa beräkningar bedöms statusen vara *dålig* i Braån (pkt 5) och *otillfredsställande* i de andra tre andra vattenförekomsterna (pkt 19, 16 och 30) i Saxån-Braåns vattensystem.

Både Braån, pkt 5 och Saxån, pkt 16 uppvisar en minskande trend för totalfosforhalterna under åren 1980–2024 (se diagram nedan, ”årsmedelhalter av totalfosfor”).

Trenden för de flödesviktade fosforhalterna vid Saxåns mynning är nedåtgående. Minskningen av halterna har skett fram 2000-talet, sen stannar trenden av. Sett till den senaste 10-årsperioden (2015-2024) är trenden att halterna ökar (se diagram nedan, ”Saxån-Braån, utveckling av fosforhalter”).

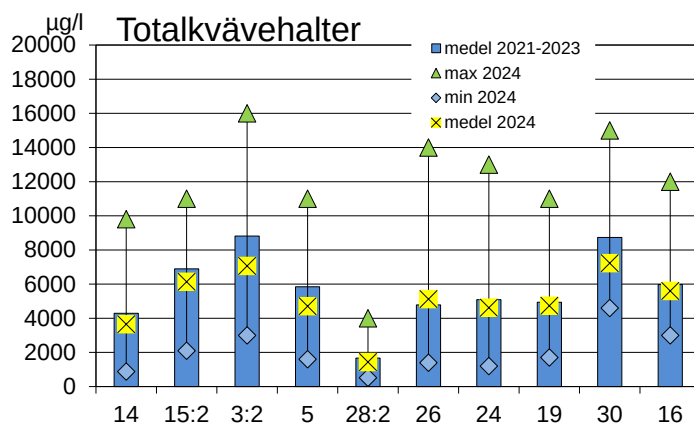

Kväve

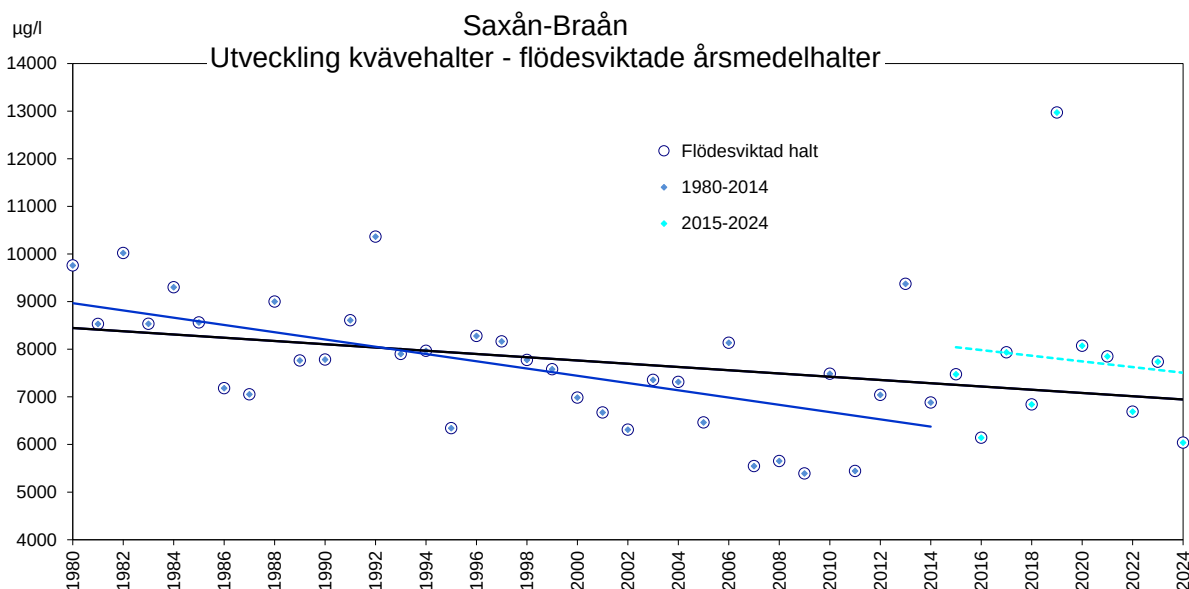
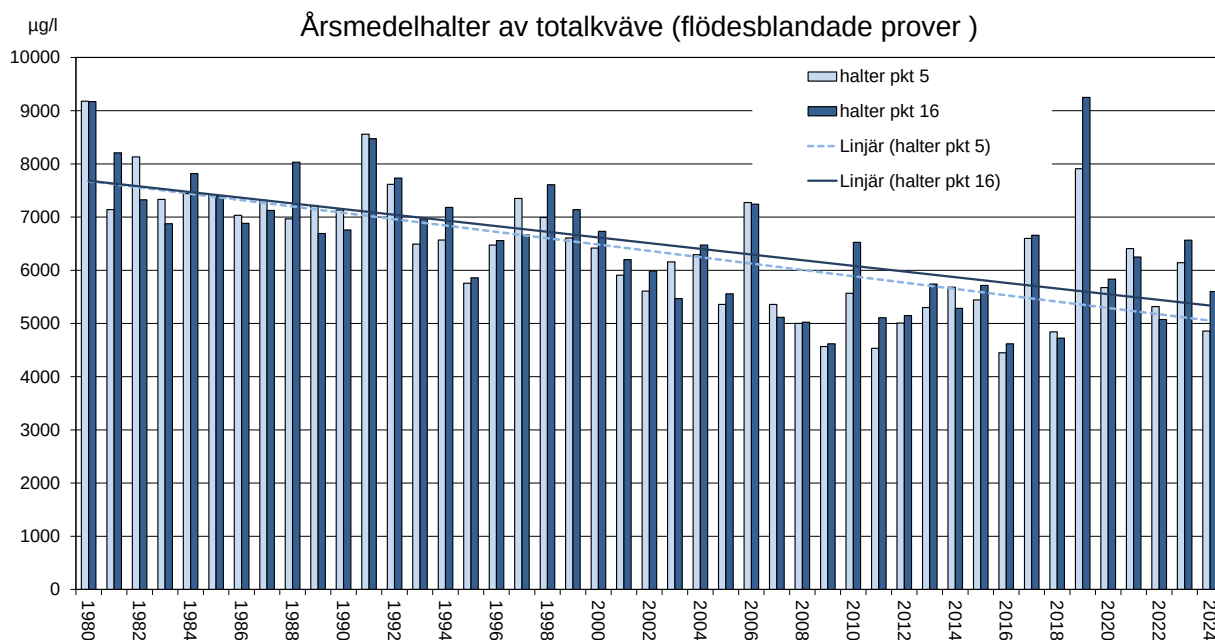
Kvävehalterna 2024 var i nivå med eller under medelhalterna för den senaste treårsperioden. Det mesta av totalkvävet utgjordes av nitratkväve, i medeltal 92 %, med undantag av den lilla bäcken vid Trolleholm (pkt 28:2), där nitratkväveandelen var något lägre (76 %). Årsmedelhalterna för nitratkväve för samtliga provpunkter, undantaget den lilla bäcken vid Trolleholm (pkt 28:2), överskrider bedömningsgrunden för god status (2200 µg/l) enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2019:25. Maxvärdet enligt bedömningsgrunden (11000 µg/l) överskreds i flertalet provpunkter i slutet av året (nov, dec) med undantag av provpunkterna i Svalövsbäcken (pkt 14 och 15:2) och Norra Trolleholm (28:2) där maxvärdet aldrig överskreds.

Ammoniumkväveandelen (NH₄-N) var låg i vattensystemet, runt 0,5–2 %. Den högsta halten (400 µg/l) noterades i maj i Svalövsbäcken nedströms Svalöv (pkt 15:2). Vid höga ammoniumhalter i samband med höga temperaturer och högt pH, ökar bildningen av giftig ammoniak vilket kan få negativa följder för levande organismer i vattendraget.

Bedömningsgrunder för ammoniakkväve (HVMFS 2019:25) beskrivs i bilaga 3.

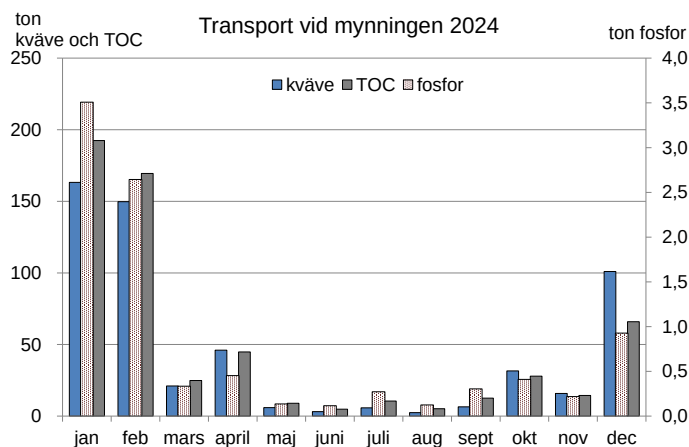
En nedåtgående trend för totalkvävehalterna 1980–2024 kan urskiljas både i Saxån (pkt 16) och Braån (pkt 5) (se diagram nedan, "Årsmedelhalter av totalkväve"). Halterna 2019 var mycket höga, vilket berodde på torkan 2018, men har därefter varit på mer normala nivåer igen. Även de flödesviktade halterna vid Saxåns mynning visar samma mönster, där halten 2019 var den högsta under hela mätperioden (se diagram nedan, "Saxån-Braån, utveckling av kvävehalter"). Den senaste 10-årsperioden (2015-2014) avviker inte nämnvärt från tidsserien som helhet.

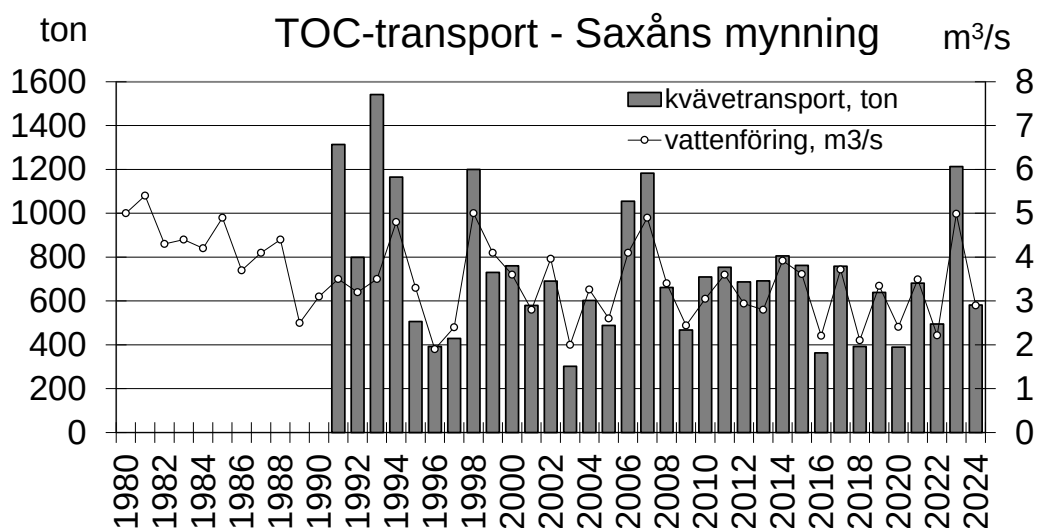
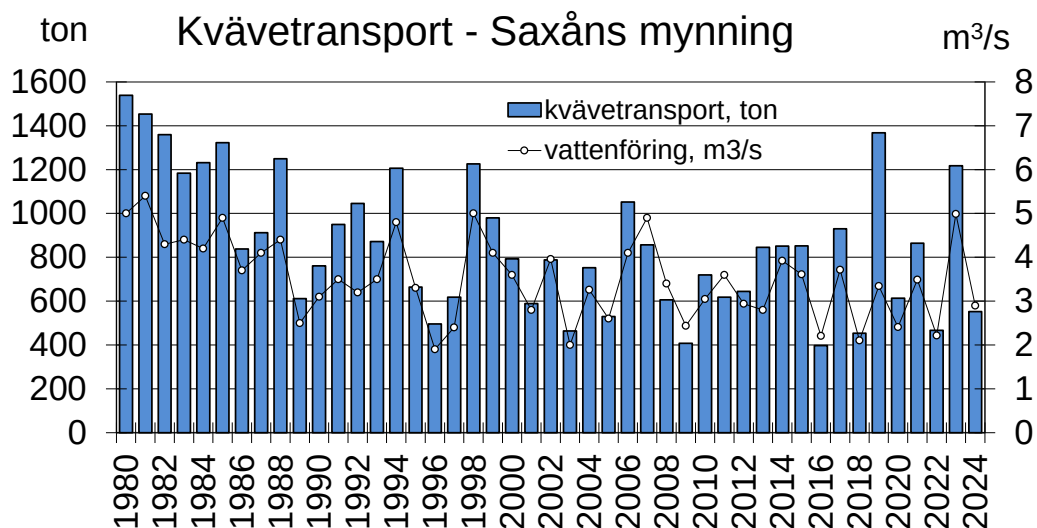
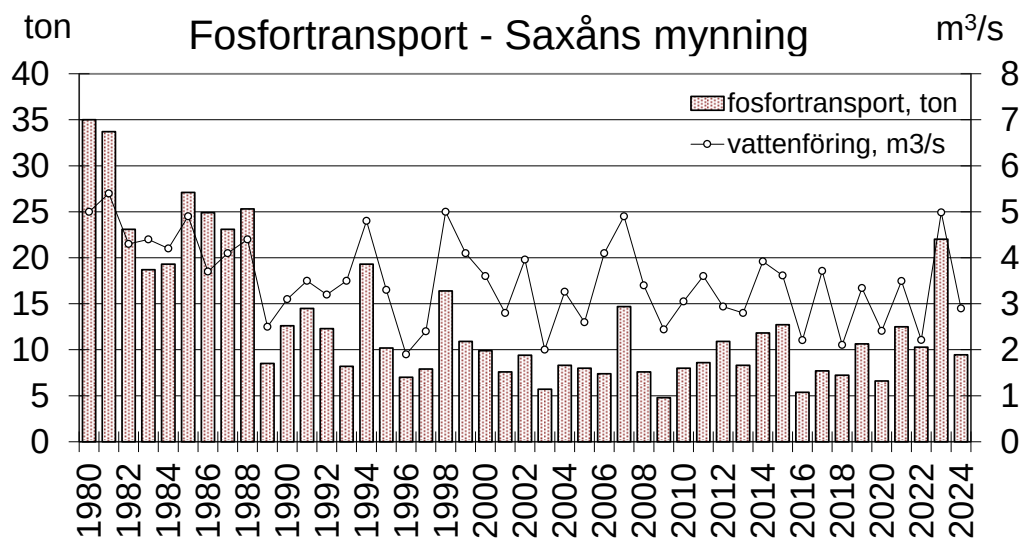

Ämnestransporter

Ämnestransporterna var som störst i januari och februari, då flödena var höga. Under dessa månader transporterades mer än hälften av årets kväve-, fosfor- och TOC-mängder. Övriga månader var ämnestransporten låg, vilket avspeglar de generellt låga flödena 2024.

Under 2024 transporterades 9,4 ton fosfor, 552 ton kväve och 582 ton TOC från Saxån-Braån till Öresund. Medeltransporten 1980–2023 har varit 13 ton fosfor, 870 ton kväve och 730 ton TOC (för TOC beräknat på perioden 1991–2022).

Arealförlust

Arealförlusten för hela avrinningsområdet under 2024 var 0,26 kg fosfor och 15 kg kväve per hektar. De högsta arealförlusterna i delavrinningsområdena när det gäller kväve och fosfor 2024 hade Välabäcken respektive Örstorpsbäcken (pkt 30 och 3:2). Treårsmedelvärden för arealförlusterna redovisas på sidan 5.

Metaller

Metaller i vatten analyseras på ett flödesproportionellt årsblandprov från Saxån i Häljarp och redovisas på sidan 5. Vid utvärdering gentemot Naturvårdsverkets bedömningsgrund så var samtliga halter *mycket låga*, eller *låga* (klass 1-2).

Jordbruksmark i Saxån-Braåns avrinningsområde, den 27 augusti 2024

Bekämpningsmedel

Totalt under 2024 registrerades 27 olika substanser av bekämpningsmedel i bestämbar halt och spår av ytterligare 14. Av dessa var den övervägande delen ämnen från olika ogräsbekämpningsmedel (herbicider) men även rester av insektsmedel (insekticider), medel mot svamp/mögel (fungicider), samt nedbrytningsprodukter av bekämpningsmedel registrerades.

Flest substanser (16 stycken) noterades vid provtagningen i november, då också summahalten var som högst (0,6 µg/l).

I november månad överskred halten av insekticiden tau-fluvalinat sitt riktvärde. I övrigt överskred ingen av de funna substanserna sitt riktvärde vid något tillfälle.

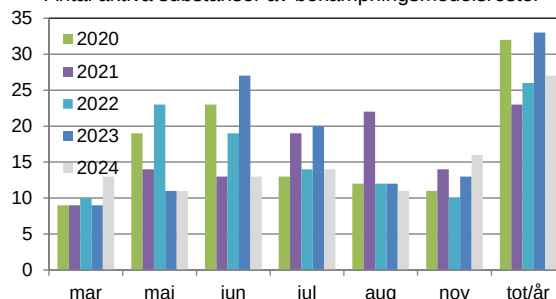
Kvoten mellan funnen halt och substansens riktvärde kallas riskkvot. Överskrider kvoten värdet ett, antas organismerna i vattnet påverkas negativt. För tau-fluvalinat var riskkvoten 3,57 i november. Summan av riskkvoterna för alla funna substanser kallas toxicitetsindex. Detta index var 3,63 i november och under 1 vid övriga provtagningar.

Ingen av de detekterade substanserna 2024 ingår i vattendirektivets lista över prioriterade ämnen.

De mest förekommande substanserna har även tidigare ofta hittats i Saxån. De fyra vanligast förekommande substanserna, som har detekterats i 80 % av fallen eller mer, har varit bentazon, isoproturon, mecoprop och glyfosat.

Antalet registrerade substanser de senaste fem åren, samt toxicitetsindex, redovisas i diagrammen nedan. Det totala antalet detekterade substanser 2020–2024 har varierat mellan 23 och 41. Det högsta toxicitetsindexet (3,6 µg/l) under femårsperioden är det som uppmättes i november 2024.

Antal aktiva substanser av bekämpningsmedelsrester

µg/l Toxicitetsindex för bekämpningsmedelsrester

